

Vergaderjaar 2007–2008

29 452

Tenuitvoerlegging van de tbs-maatregel

Nr. 86

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 juni 2008

Inleiding

Vanaf 1 januari 2006 is in het gevangeniswezen een aantal projecten gestart waarin tbs-gestelden zijn ondergebracht in speciale voorzieningen in het gevangeniswezen. Deze projecten hebben een looptijd van zeven jaar, maar tussentijds is een evaluatie uitgevoerd naar het verloop van deze projecten. Het onderzoek: «TBS-plaatsen in penitentiaire inrichtingen» is onlangs afgerond.¹ Tevens heeft de Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) een rapport uitgebracht over een vervolgonderzoek naar TBS in het gevangeniswezen.¹

Op basis van beide onderzoeken kan worden vastgesteld dat, hoewel er sprake is geweest van aanloopproblemen, de tbs-voorzieningen in het gevangeniswezen een reële bijdrage hebben geleverd aan het verminderen van de capaciteitsdruk binnen het tbs-systeem. Op creatieve wijze zijn alle betrokkenen omgegaan met de beperkingen die inherent zijn aan het creëren van deze voorzieningen. Duidelijk is geworden dat tbs-voorzieningen in het gevangeniswezen geschikt zijn voor (tijdelijke plaatsing van) bepaalde categoriën tbs-gestelden. De experimenten die een looptijd hebben van 2006–2013 zullen daarom worden voortgezet.

In deze brief geef ik een korte uiteenzetting van de resultaten van de onderzoeken en mijn reactie daarop.

Achtergrond

In de afgelopen tien jaar werd de druk op de capaciteit in de tbs-sector ieder jaar groter. Het aantal tbs-passanten groeide van 134 in 1995 tot ruim 214 in 2005. De gemiddelde wachttijd van deze passanten bedroeg meer dan 282 dagen, ruim boven het wettelijk toegestane aantal van zes maanden.

Deze problematiek werd versterkt door een arrest van de Hoge Raad,

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

waarin werd bepaald dat de gemiddelde wachttijd van een tbs-passant niet meer dan vier maanden mocht bedragen.

Gelijktijdig werd in de tbs-sector een inhoudelijke discussie gestart over de aard en omvang van de populatie die als blijvend delictgevaarlijk werd beschouwd. Mede naar aanleiding van een onderzoek van het WODC («Blijvend delictgevaarlijk» – empirische schattingen en conceptuele verheldering» – C.H. de Kogel; C. Verwers; V.E. den Hartogh, WODC 2005) bleek dat het aantal daarvan veel groter was dan het op dat moment beschikbare aantal plaatsen voor deze categorie. Een gedeelte van deze populatie werd geschikt geacht voor plaatsing op bijzondere voorzieningen in het gevangeniswezen.

Beide ontwikkelingen hebben er toe geleid dat na een korte voorbereidingstijd vanaf 1 januari 2006 zes projecten zijn gestart waarin tbs-capaciteit in het gevangeniswezen onder verantwoordelijkheid van een forensisch psychiatrisch centrum is gecreëerd. Deze projecten hebben een looptijd van zeven jaar en eindigen op 1 januari 2013. Het betreft het (her)inrichten van bepaalde delen van een penitentiaire inrichting tot een afdeling die geschikt is voor het behandelen van tbs-gestelden en aan de basiseisen voldoen. Dit vindt plaats in nauwe samenwerking tussen een penitentiaire inrichting en een forensisch psychiatrisch centrum. In het onderzoek: «tbs-plaatsen in penitentiaire inrichtingen», is een nauwkeurige beschrijving van alle projecten opgenomen.

Bevindingen en beleidsreactie

Uit beide onderzoeksrapporten blijkt duidelijk dat het realiseren van tbs-capaciteit in het gevangeniswezen niet zonder slag of stoot is gegaan. Het verschil in cultuur tussen beide sectoren, maar ook vooral het verschil in bejegening tussen een gedetineerde en een tbs-gestelde, heeft voor aanlooppromblemen gezorgd. Dit neemt niet weg dat er hard is gewerkt om de verschillende afdelingen in het gevangeniswezen geschikt te maken voor de behandeling van een aantal categorieën tbs-gestelden.

Gebleken is dat niet iedere tbs-gestelde geschikt is om op een tbs-locatie in het gevangeniswezen te worden geplaatst. Zo dienen patiënten die toe zijn aan resocialisatie overgeplaatst te worden naar een forensisch psychiatrisch centrum. Dit beperkt de mogelijkheden om ongelimiteerd en a-select patiënten op deze locaties te plaatsen.

Tevens is duidelijk gebleken dat het voorzieningenniveau binnen het gevangeniswezen drastisch moest worden aangepast om tbs-gestelden op te kunnen nemen. Daarnaast moest het personeel uit de gevangenislocaties speciaal worden opgeleid om met tbs-gestelden te werken. Vanwege deze investeringen zijn kostenbesparingen ten opzichte van de reguliere forensisch psychiatrische centra niet of nauwelijks mogelijk.

Uit het onderzoek is gebleken dat het mogelijk is om een bepaalde categorie longstay-patiënten in een bijzondere voorziening in het gevangeniswezen te plaatsen. Deze locatie is alleen geschikt voor de categorie die een hoog veiligheidsniveau nodig heeft, en een relatief laag zorgniveau. De overige blijvend delictgevaarlijken dienen in een andere instelling te worden geplaatst.

Medio dit jaar zal naar verwachting een nieuw longstay-beleidskader gereed zijn waarin wordt ingegaan, mede naar aanleiding van de aanbevelingen van de commissie-Visser, op de mogelijkheid van differentiatie in de huidige long-stay populatie. Daarbij zal tevens rekening worden gehouden met de ervaringen die inmiddels zijn opgedaan met het plaatsen van longstay patiënten in tbs-locaties in het gevangeniswezen.

Toekomst

De projecten in het gevangeniswezen hebben een looptijd van zeven jaar, te weten van 1 januari 2006 tot 1 januari 2013. Het evaluatierapport bevat voldoende aanknopingspunten om deze projecten te continueren. Wel zullen er voldoende investeringen moeten blijven plaatsvinden in de kwaliteit van het personeel en de voorziening om doorstroom naar een regulier forensisch psychiatrisch centrum mogelijk te maken.

Het aantal plaatsen dat in de loop van de afgelopen twee jaar in het gevangeniswezen beschikbaar is gekomen heeft een belangrijke bijdrage geleverd om aan de snel groeiende capaciteitsbehoefte in het tbs-stelsel tegemoet te komen. Het aantal tbs-gestelden is gestegen van ongeveer 650 in 1995 naar ruim 2000 in 2008. Desondanks is het aantal passanten terug gedrongen van 214 in 2005 tot 126 op dit moment. Ook de gemiddelde wachttijd is gedaald.

De komende jaren zal de capaciteit in het tbs-stelsel verder worden uitgebreid. Daarnaast leidt de invoering van het inkoopstelsel in het kader van de vernieuwing van de forensische zorg tot meer mogelijkheden om tbs-plaatsen bij verschillende instellingen in te richten. Daardoor zal het in de toekomst niet meer noodzakelijk zijn om tbs-capaciteit in het gevangeniswezen uit te breiden. Naar verwachting kan het aantal passanten in 2010/2011 tot een zeer klein aantal worden gereduceerd.

Momenteel wordt in het kader van de uitvoering van de aanbevelingen van de commissie-Visser gewerkt aan het opzetten van vijf bijzondere zorglocaties in het gevangeniswezen voor gedetineerden die meer zorg behoeven dan momenteel in het reguliere regiem van het gevangeniswezen kan worden verstrekt. Bij het inrichten van deze zorgvoorzieningen zal gebruik worden gemaakt van de ervaringen die inmiddels zijn opgedaan bij het opzetten van de voorzieningen voor tbs-gestelden.

De staatssecretaris van Justitie,
N. Albayrak